

Beleidsstuk

meer- en hoogbegaafdheid

<http://www.obs-depiramide.com/index.html>

Inhoudsopgave:

Hoofdstuk 1: Achtergrondinformatie en doelgroep	p. 3 t/m 5
Hoofdstuk 2: Paradigma's Piramide	p. 6 t/m 7
Hoofdstuk 3: Signalering en diagnostiek	p. 8 t/m 10
Hoofdstuk 4: Begeleiding	p. 11 t/m 12
Hoofdstuk 5: Beleid en eigenaarschap	p. 13

Bijlagen:

1. Verschil slimme leerling en hoogbegaafde leerling	p. 14
2. Kwaliteitskaart Meer- en hoogbegaafdheid	p. 15 t/m 17
3. Goodenough menstekening	p. 18

Hoofdstuk 1 Achtergrondinformatie en doelgroep

1.1 Visie en missie van OBS De Piramide

Op onze school is er speciale zorg en ondersteuning voor meer - en hoogbegaafde kinderen. Onze visie en missie voor deze specifieke groep leerlingen komt voort uit onze onderwijsvisie die wij voor al onze leerlingen hebben.

MISSIE

Op De Piramide kunnen kinderen floreren en groeien tot gelukkige, succesvolle, sociale, wereldwijze burgers.

VISIE

Het fundament van onze visie ligt in de zes gelukspijlers:

- Ik leer en groei
- Ik krijg uitleg en hulp
- Ik word gezien en gehoord
- Er is structuur en duidelijkheid
- Ik kan het zelf
- Ik voel me verbonden

Wij willen toekomen aan de onderwijsbehoefte van meer- en hoogbegaafde leerlingen in relatie tot deze 6 gelukspijlers, met name de pijlers: Ik word gezien en gehoord, Ik leer en groei, Ik kan het zelf.

Voor een meer- en hoogbegaafde leerling biedt het reguliere onderwijsaanbod op De Piramide vaak niet voldoende uitdaging. De leerling loopt daarmee het risico onvoldoende vaardigheden aan te leren die hij in de toekomst nodig heeft. Hierbij kan worden gedacht aan het aanleren van verschillende executieve functies, maar ook het vermogen om te kunnen gaan met uitdagingen die meer - en hoogbegaafde leerlingen veelal hebben. Hierbij kunt u denken aan uitdagingen in: overtuiging, geheugen, motivatie, frustratietolerantie, zelfstandigheid, samenwerken en hiaten.

Dit beleidsplan is vanuit onze visie ontwikkeld en beschrijft de aanpak en het onderwijsaanbod voor de meer - en hoogbegaafde leerling op De Piramide.

1.2 Wat is hoogbegaafdheid?

Over hoogbegaafdheid zijn nogal wat theoretische definities te vinden. Dit maakt het in het onderwijs niet altijd eenvoudig om hoogbegaafdheid op een goede manier te signaleren. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht is hoogbegaafdheid meer dan alleen een hoge IQ-score op een intelligentietest. Het is eerder een verzamelnaam voor verschillende kenmerken die in een individu tot uiting komen. Er zijn meerdere factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van hoogbegaafdheid.

Een eerste factor is de aanwezigheid van een hoge mate van **intelligentie** bij een leerling. Dit kan gemeten worden aan de hand van een intelligentietest en wordt meestal uitgedrukt in een IQ-score. Een precieze grens wordt niet aangegeven, maar algemeen wordt aangenomen dat we van hoogbegaafdheid spreken bij een IQ-score van 130 of hoger. Een hoog intelligent kind is echter niet vanzelfsprekend hoogbegaafd, een hoogbegaafdkind is wél altijd hoog intelligent.

Een tweede factor is de aanwezigheid van een grote taakgerichtheid en volharding; **motivatie**. De enorme gedrevenheid, het doorzettingsvermogen en het plezier dat getoond wordt bij het uitvoeren van een opdracht kan bij hoogbegaafde kinderen bijzonder zijn.

Een derde belangrijke factor is de hoge mate van **creativiteit** die de leerling laat zien.

1.3 Verschil meer begaafdheid en hoogbegaafdheid

Er bestaan vrij duidelijke verschillen tussen mensen die meer begaafd zijn (die een IQ hebben ver boven het gemiddelde maar onder de hoogbegaafdheidsgrens zitten) en hoogbegaafden. Het verschil zit in de kenmerken, zoals onder andere de intensiteit waarmee hoogbegaafden dingen doen en beleven.

Zo is een meer begaafde vaak belangstellend en geïnteresseerd, een hoogbegaafde is meestal nieuwsgierig, voelt een zeker drang tot onderzoeken en het vergaren van nieuwe kennis. Hoogbegaafde leerlingen hebben echt iets anders nodig binnen het onderwijs!

Een scherpe grens tussen 'hoogbegaafd' en 'hoog-intelligent' kan niet worden getrokken. Wel kan kennis van deze verschillen bij de begeleiding van begaafden van waarde zijn. Voor een overzicht met de verschillen tussen een meer begaafde, slimme leerling en een hoogbegaafde leerling zie bijlage 1.

1.4 Wat is een ontwikkelingsvoorsprong?

Kleuters ontwikkelen in sprongen. Daarom spreekt men bij kleuters niet over hoogbegaafdheid, maar over een ontwikkelingsvoorsprong. Kleuter zijn is een ontwikkelingsfase. We noemen een kind kleuter, omdat het kenmerken vertoont die bij deze fase horen. Dit betekent dat een kind met een ontwikkelingsvoorsprong eerder kleuter is, vaak ook korter kleuter blijft en daardoor ook eerder het kleuterstadium weer voorbij is. Het is van belang om vroeg te signaleren, want na zes weken gaat de kleuter zich al aanpassen. Bovendien kunnen anders werkhoudingsproblemen, perfectionisme en faalangst ontstaan.

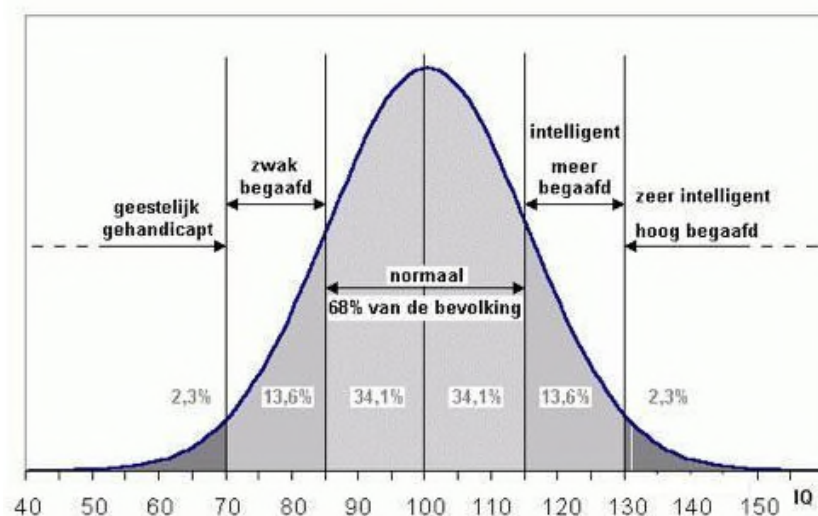
Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong hebben behoefte aan activiteiten die open zijn en kansen bieden om te ontdekken. De activiteiten moeten complex zijn, grote denksprongen mogelijk maken en ruimte bieden voor creativiteit. Ze moeten tegemoetkomen aan de behoefte om te leren lezen, schrijven en rekenen en bijdragen aan een brede ontwikkeling.

Het spelgedrag van een kleuter met ontwikkelingsvoorsprong is anders dan van de gemiddelde kleuter, want er zijn meer handelingen zichtbaar. Ook maken ze meer gebruik van spelthema's en doen ze een poging tot wederkerig spel. Ze streven al jong naar het niveau van actie en reactie.

1.5 Theorie en cijfers

2,3 % van de bevolking heeft een IQ van 130 of hoger: 1 leerling per klas

IQ 120 of hoger = groep die structurele aanpassingen nodig heeft: ca. 3 leerlingen per klas

Onderzoek toont aan dat mensen die prestaties op hoog niveau leveren vaak over kenmerkende persoonlijkheidseigenschappen beschikken. Dit wordt met het triadische model van Renzulli geïllustreerd. Dit "drieringenmodel" geeft aan dat (hoog)begaafden vaak over de volgende persoonlijkheidskenmerken beschikken:

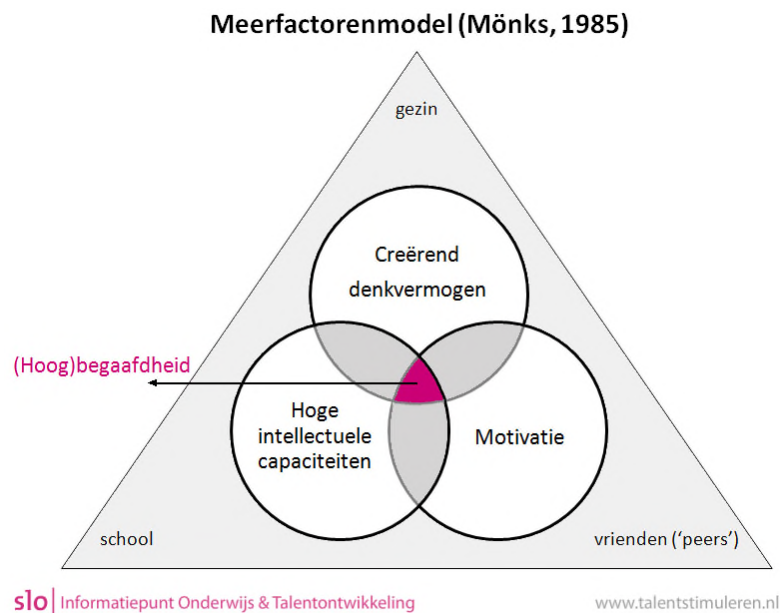
Hoge intellectuele vermogens: intelligentie die boven het gemiddelde ligt, vaak gemeten met een prestatie- of intelligentietest, meestal uitgedrukt met een intelligentiequotient (IQ).

Taakgerichtheid en volharding (motivatie): doorzettingsvermogen om een taak te volbrengen.

Creatief vermogen: het vermogen om op een originele en vindingrijke wijze oplossingen voor problemen te bedenken.

Ter aanvulling op de door Renzulli beschreven aanlegfactoren (hoge intellectuele capaciteiten, creativiteit en motivatie), wordt in het meerfactorenmodel van Mönks het belang van een goede interactie met de sociale omgeving benadrukt voor een gezonde ontwikkeling.

Hierbij gaat het met name om de wisselwerking met gezin, school en vrienden (peers/ontwikkelingsgelijken). Pas bij een goed samenspel van de persoonskenmerken en sociale omgevingen kan (hoog)begaafdheid zich ontwikkelen. Dit kan alleen tot stand komen als ook de sociale competentie voldoende eigen gemaakt kan worden (Mönks, 1995).

Hoofdstuk 2 Paradigma's van Baks

2.1 Visie op begaafdheid obs de Piramide

De visie op hoogbegaafdheid bepaalt hoe je tegen zaken aankijkt, welke beslissingen je neemt en welke prioriteiten je stelt. Vanuit de literatuur zien we drie paradigma's ten aanzien van onderwijsvoorzieningen voor begaafde leerlingen (Bakx et al, 2021):

- Het paradigma van het begaafde kind (Gifted Child paradigm)
- Het talentontwikkelingsparadigma (Talented Development paradigm)
- Het differentiatieparadigma (Differentiation paradigm)

Het is belangrijk om helder te hebben bij welk paradigma je je thuis voelt om de visievorming te bepalen. Als er draagvlak is vanuit het team voor een bepaalde visie zal dit zorgen voor succes in het daadwerkelijk vormgeven van begaafdheidsonderwijs (Legemaat, 2022).

2.2 Paradigma van het begaafde kind

In dit paradigma staat een hoge intelligentie gelijk aan begaafdheid. IQ-test zijn een selectiemiddel en leerlingen worden gelabeld als "hoogbegaafd". Leerlingen met een IQ van 130 of hoger, deze norm is strikt en gaat ervanuit dat de begaafde leerling in staat is om bij alle vakgebieden goed tot bijzonder goed te presteren. Deze leerlingen hebben een exclusief onderwijsaanbod inclusief begeleiding nodig. Het is van belang om deze kinderen zo vroeg mogelijk te herkennen als begaafd zodat op grond van herkenning aanpassingen in het lesaanbod verzorgd kunnen worden.

Naast een hoge intelligentie behoren specifieke persoonskenmerken zoals perfectionisme tot het profiel van de hoogbegaafde leerling.

Op OBS de Piramide vinden we het IQ niet doorslaggevend wanneer het om de meer en hoogbegaafde leerling gaat. Naast een stabiele prestatie op het gebied van rekenen/wiskunde en begrijpend lezen vinden we de visie van de leerkracht in samenspraak met de intern begeleider/ MHB- specialist doorslaggevend.

2.3 Het Talentontwikkelingsparadigma

In dit paradigma staat het identificeren van talent centraal. Begaafdheid kan opvallen door bijzondere prestaties en getalenteerd gedrag dat onder invloed van structureel oefenen kan leiden tot prestaties op begaafd niveau (Bakx et al, 2021). Intelligentie op een bepaald niveau is niet per se een voorwaarde om recht te hebben op passend onderwijsaanbod (Renzulli, 1978). Leerlingen krijgen passend onderwijsaanbod wanneer zij opvallen op basis van opvallende prestaties, toetsresultaten of specifiek gedrag zoals creatief denken of oog voor detail met goede observatiekwaliteiten.

In dit paradigma speelt het onderwijs een grote rol in het stimuleren van de ontwikkeling en het creëren van kansen zodat begaafde leerlingen hun volledige potentieel kunnen benutten. Hiervoor is een uniek en speciaal onderwijsaanbod nodig.

Op OBS de Piramide is er ruimte voor talent van de leerling. Talent op het gebied van creatief denken of goede observatiekwaliteiten is echter niet doorslaggevend voor deelname aan het Doelab. Dit omdat wij vinden dat ieder kind zijn of haar talenten heeft.

Hoogbegaafdheid bestaat voor ons uit een samenspel van talenten op meerdere gebieden.

2.4 Het differentiatieparadigma

In dit paradigma staan de ontwikkelbehoeften van alle leerlingen centraal. Het

onderwijssysteem moet aansluiten bij wat leerlingen nodig hebben en de leeromgeving is zo ingericht dat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Plusklassen kunnen een mogelijkheid zijn wanneer het onderwijsaanbod in de reguliere setting niet passend genoeg is. De zone van naaste ontwikkeling staat centraal voor het vaststellen van de onderwijsbehoeften (Resing en Vogelaar, 2017). De leerkrachten zoeken naar een optimale, dynamische en responsieve educatieve match tussen de ontwikkelbehoeften en het ontwikkelpotentieel van de leerling en de omgeving (Bakx et al,2021).

Het differentiatieparadigma sluit het beste aan bij de visie van OBS de Piramide. We doen ons best om het onderwijsaanbod zo goed mogelijk op de behoefte van de leerling aan te laten sluiten. Wanneer de leerling goede toets scores laat zien in combinatie met een positief advies van de leerkracht in samenspraak met de intern begeleider/ MHB- specialist doorslaggevend kan de leerling deelnemen aan het Doelab. Deze is er voor de leerlingen van groep 1 tot en met 8. Om ervoor te zorgen dat de leerlingen goed gezien worden, wordt er in groep 1,3 en 5 de DHH afgenomen.

Hoofdstuk 3 Signalering en diagnostiek

3.1 Signalering bij start op school

Als het gaat om het signaleren van meer- en hoogbegaafde leerlingen is een vastgesteld hoog IQ of een bewijs van hoogbegaafdheid op OBS De Piramide geen vereiste. In plaats daarvan worden leerlingen gesignaleerd met behulp van een aantal instrumenten:

1. Good Enough menstekening.
2. DHH: Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid; signaleringsprotocol voor meer- en hoogbegaafdheid.

Informatie peuterspeelzaal

Het onderwerp meer- en hoogbegaafdheid wordt bevestigd bij de warme overdracht van de peuterspeelzaal/ kinderdagverblijf naar de basisschool.

Signalering

Op de één van de eerste dagen dat een leerling komt oefenen wordt de menstekening gemaakt. De menstekening wordt gescoord volgens de normen van 'Goodenough'. De test van Goodenough is oorspronkelijk opgezet om de mentale mogelijkheden van een kind (3 tot 13 jaar) op een snelle en eenvoudige manier na te gaan (zie bijlage 3).

Vervolgens gaan de groepsleerkrachten intensief aan de slag met de vroegsignalering volgens het DHH. Binnen 6 weken wordt de leerling helemaal in kaart gebracht en worden er gerichte observaties gedaan door middel van een leerkrachtenobservatielijst. Wanneer de volledige signalering is afgerond zal dit worden teruggekoppeld aan ouders.

De leerkracht vangt signalen van de leerling op waaruit valt op te maken dat de leerling mogelijk hoogbegaafd zou kunnen zijn vanuit methodetoetsen en observaties. (zie bijlage 1).

Zij-instromers

Naast de overdracht van de voorgaande school nemen wij na 6 weken bij leerlingen die tussentijds instromen DHH af.

3.2 Verdere signalering gedurende de schoolloopbaan

3.2.1 Signaleren aan de hand van opbrengsten

De halfjaarlijkse LVS toetsen van Cito worden door de groepsleerkracht en de intern begeleider geanalyseerd. Scoort de leerling minimaal twee keer achter elkaar een A+ (niveauwaarde >4.3) op citotoetsen Rekenen & Wiskunde en Begrijpend lezen, dan wordt er een plan van aanpak gemaakt op meer- en hoogbegaafdheid.

Daarnaast is het belangrijk dat de toetsresultaten van deze leerlingen diep geanalyseerd worden. Vroegtijdig signaleren en op basis daarvan interveniëren is van groot belang, want een klein hiaat kan zomaar leiden tot afhaken of vastlopen (onderpresteren).

De onderstaande vragen kunnen helpen bij de analyse van toetsen:

- Hoe zijn de resultaten op het gebied van begrijpend lezen en rekenen?
- Hoe verhouden de resultaten op de verschillende vakgebieden zich tot elkaar? Is er een belemmering bij overige vakgebieden? Dit kan bijvoorbeeld een onderliggende (leer)stoornis, een laag zelfvertrouwen op een bepaald domein, onvoldoende afgestemd onderwijsaanbod, een hiaat, demotivatie of onderpresteren zijn.
- Zijn de resultaten gemiddeld of beneden gemiddeld maar zien we wel kenmerken van meer- of hoogbegaafdheid? Een diagnostisch gesprek geeft inzicht in het

denkproces van de leerling. Daarnaast heeft een meer - en/of hoogbegaafde leerling een hoog reflectief vermogen en kan een gesprek tot nieuwe inzichten leiden.

3.2.2 Signaleren aan de hand van Digitaal Handelingsprotocol Begaafdheid (DHH)

Op De Piramide werken we met het Digitaal handelingsprotocol begaafdheid (DHH). DHH is een compleet systeem voor de identificatie en begeleiding van begaafde leerlingen uit groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs. Het DHH is een online toolkit met instrumenten die ons als school helpt bij het signaleren en begeleiden van meer - en hoogbegaafde leerlingen. DHH bestaat uit de modules QuickScan, signalering, diagnose, leerlingbegeleiding en evaluatie.

QuickScan: met de QuickScan kan de school een snel beeld krijgen of er wellicht leerlingen zijn die prestaties op begaafd niveau kunnen leveren. Deze leerlingen hebben misschien andere zorg nodig. Wij nemen deze QuickScan 3 keer af in de loopbaan van onze leerlingen. Eerste keer na zes weken bij ons op school, tweede keer na afname M toetsen in groep 3 en de derde keer na afname M toetsen in groep 5.

Signalering: in deze module bepaalt de leerkracht aan de hand van een signaleringslijst, die door ouders en leerkracht wordt ingevuld en de huidige didactische gegevens of het voor een specifieke leerling zinvol kan zijn om intern diagnostisch onderzoek te doen.

Diagnose: aan de hand van verzamelde diagnostische gegevens kan de leerkracht vaststellen of de leerling zeer waarschijnlijk tot de groep (hoog)begaafde leerlingen behoort en of er aanpassingen in het leerstofaanbod en/of de begeleiding van de leerling wenselijk zijn.

Leerlingbegeleiding: deze module is gericht op de begeleiding van de leerkracht bij het opzetten van een goed handelingsplan.

Evaluatie: hierbij maken we onderscheid in de evaluatie met ouders en de evaluatie met de leerling. In beide gevallen wordt tevens onderscheid gemaakt tussen evaluatie op korte en op lange termijn. Dit proces is bedoeld om de leerkracht te helpen vaststellen of het opgezette handelingsplan voor de leerling beantwoordt aan de verwachtingen en of de gestelde doelen bereikt zijn.

3.2.3 Signalering deelname DOElab

- Altijd in overleg met intern begeleider (let op onderpresteerders);
- A+ scores begrijpend lezen en rekenen;
- Onderbouw kijkend vanuit observatie DHH/ Goodenough menstekening;
- Kleuters met min. een ontwikkelingsvoorsprong van een jaar (checken via doelen digikeuzebord))
- Bovenbouw kijkend vanuit DHH;
- Onderzoeken (IQ) meenemen;
- We blijven na iedere periode leerlingen heroverwegen voor deelname.

3.2.4 Versnellen

Hierbij denken wij aan: groep 1 of 2 'overslaan', groep 1 en 2 in één schooljaar doorlopen, een groep versnellen 3-8. Halverwege het jaar een jaar versnellen.

Criteria voor versnellen:

- I. DHH individueel ingevuld
- II. Door getoetst, niveauwaarde 4.2
- III. Gesprekken met ouders
- IV. Gewerkt met pva
- V. Ib-er is betrokken

- VI. Soc/emo +werkhouding beschrijven middels verslag/kijkwijzer door lkr
- VII. Traject in tijd uitzetten (voor versnellen) en wennen in nieuwe groep.

3.2.5 Signalering door ouders

Ouders kunnen signalen af geven waaruit valt op te maken dat hun kind mogelijk hoogbegaafd zou kunnen zijn.

De communicatie rondom de leerling loopt normaal gesproken via de groepsleerkracht. Het is belangrijk dat deze hoofdverantwoordelijk blijft voor het proces van de leerling. Ouders worden betrokken bij het proces van intake, signalering en diagnostiek. In gesprekken met ouders is ten eerste de leerkracht van het kind aanwezig en kan de intern begeleider en/of coördinator meer- en hoogbegaafdheid (MHB) aansluiten.

Wat als ouders wel signalen zien en de leerkracht niet?

- IB of coördinator MHB komt observeren in de groep. Ziet zij ook signalen die ouders zien?
- IB of coördinator voert een kindgesprek.

Als het dan nog niet zichtbaar is voor de school kan in overleg met ouders een intelligentieonderzoek afgenomen worden.

3.2.6 Signaleren van onderpresteerders

Uit onderzoek blijkt dat de onderpresteerders een negatieve houding ten opzichte van school hebben, meer problemen hebben met autoriteit, minder waardering hebben voor schoolse doelen en minder motivatie hebben om deze doelen te bereiken. Motivatie blijkt tevens de belangrijkste factor van onderpresteren te zijn.

Mooij (2007) geeft als definitie van onderpresteren: "het lager presteren op schoolvorderingen dan op grond van intelligentiescores verwacht zou worden."

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen twee groepen onderpresteerders: relatieve onderpresteerders en absolute onderpresteerders (Van Gerven, 2001; Drent & van Gerven, 2002). Relatieve onderpresteerders presteren minder dan je op grond van hun intelligentie mag verwachten, maar blijven in elk geval rond het groepsgemiddelde presteren. Deze leerlingen worden met betrekking tot hun toetsprestaties voor de leerkracht als het ware onzichtbaar, ze vallen niet op in de massa. Absolute onderpresteerders halen niet alleen prestaties beneden hun eigen vermogens, hun prestaties zijn beneden het groepsgemiddelde en veelal ook beneden de beheersingsnorm. Zij vallen juist op met betrekking tot hun toetsresultaten, zij het niet in positieve zin.

Bij zowel relatieve als absolute onderpresteerders zien we dat de negatieve prestatiespiraal waarin ze zijn terecht gekomen effect heeft op hun verdere welbevinden en functioneren.

Dit uit zich in waarneembare gedragskenmerken

Daarbij is onderscheid te maken tussen positieve en negatieve kenmerken. Om te kunnen spreken van een onderpresteerder moeten zowel de positieve kenmerken als de negatieve kenmerken waarneembaar zijn.

Wanneer er een vermoeden is van onderpresteren kan er door de leerkracht gebruik worden gemaakt van De Checklist Onderpresteerders. De resultaten worden besproken met de ib'er.

3.2.7 Verder onderzoek

Wanneer nader onderzoek nodig is, kan Samenwerkingsverband Primair Onderwijs (SWV PO) De Meierij (Vught) ingezet worden. Denk hierbij bijvoorbeeld een intelligentieonderzoek door een orthopedagoog of het aanhouden van resultaten van een intelligentieonderzoek door een door Stichting Stroom erkende instantie.

Hoofdstuk 4 Begeleiding

4.1 Plan van aanpak

Voor de leerlingen die in aanmerking komen voor extra uitdaging wordt door de leerkracht met eventueel hulp van de ib-er een plan van aanpak gemaakt. In het PvA worden leerdoelen geformuleerd op één of meer van de volgende gebieden: sociaal emotionele ontwikkeling, werkhouding, creatief denken en executieve functies.

4.2 Compacten en verrijken

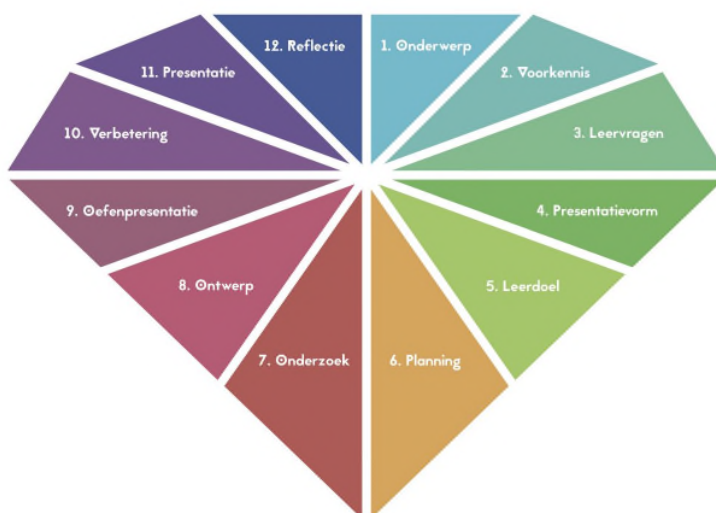
Alle leerkrachten van OBS De Piramide zijn op de hoogte van versnellen, compacten, verrijkingsonderwijs en overige begeleidingsmaatregelen. In groep 1 t/m 8 wordt er met het compact programma en structureel met verrijkingsmateriaal gewerkt. De leerkracht heeft minimaal 2x per week contactmomenten met deze leerlingen.

4.3 DoeLAB

In het DoeLab wordt er in kleinere groepen gewerkt aan een hogere en andere denkorde. Met gelijkgestemden gaan we door middel van projectonderwijs gezamenlijk aan het werk. Hiervoor wordt de digitale methode Diamant en Briljant onderwijs gebruikt. Op deze manier willen wij de leerlingen laten floreren binnen de executieve functies en aandacht besteden aan de volgende punten:

- Kritisch en creatief denken
- oplossingsgericht denken
- metacognitie
- plannen en organiseren
- tijd bewaken
- volhouden en doorzetten
- flexibel zijn
- reactie inhibitie
- groei mindset
- samenwerken
- reflecteren
- presenteren

De basis van alle projecten is het briljant-model. Zie model hieronder weergegeven.

Groep 1 t/m 4: Diamant onderwijs

De leerlingen van groep 1 t/m 4 gaan aan de slag met verrijkend en uitdagend lesmateriaal in klein groepsverband. Er wordt gewerkt vanuit een themalijn, deze bestaat uit projecten en lessenseries. Onderzoekend leren en het ontwikkelen van analytische, creatieve en praktische vaardigheden staan centraal. Daarnaast maken ze een begin aan het werken aan persoonlijke leerdoelen. Het DoeLab bieden wij 1x in de week aan en wordt gecoördineerd door onze coördinator meer- en hoogbegaafdheid (MHB).

Groep 5 t/m 8: Briljant onderwijs

De leerlingen van groep 5 t/m 8 gaan werken met persoonlijk leerdoelen. Hierbij hoort een goede onderzoeksvraag en deelvragen. Het DoeLAB wordt gecoördineerd door onze coördinator meer- en hoogbegaafdheid (MHB). Één keer per week wordt dit begeleidt en verder uitgezet binnen het onderwijs van De Piramide.

4.3 Psycho-educatie en mindset

De leerlingen van de groep 7 & 8 gaan 1 x per week in gesprek met de begeleider van DOElab. Deze gesprekken voeren we samen en hierbij gebruiken we het weet- en werkboek 'ik ben mezelf.' Dit weet- en werkboek staat vol met informatie, tips, voorbeelden en vragen over meer-hoogbegaafde kinderen. Door in gesprek te gaan zal het kind wat deelneemt zichzelf beter leren begrijpen en hierin gelijkgestemden vinden.

Hoofdstuk 5 Beleid en eigenaarschap

Op OBS De Piramide zijn de MHB-coördinator en intern begeleiders verantwoordelijk voor het meer- en hoogbegaafdenbeleid. De eindverantwoordelijke is de directeur.

Leerteam

Het leerteam MHB bestaat uit Eefje van Lith (coördinator DoelLAB), Jolanthe Gouw, Wendy v/d Meer (coördinator jonge kind), Pien en Saskia van den Berg (IB). Zei zien erop toe dat het protocol MHB goed uitgevoerd wordt. Het beleid wordt ieder jaar geëvalueerd en indien nodig aangepast. Daarnaast is het leerteam verantwoordelijk voor het aanschaffen van materialen en het bespreken van het protocol MHB tijdens de teamvergadering (minimaal 1x per jaar).

Nascholing

Elke 4 jaar vindt er een nascholing plaats voor het hele team. Het leerteam MHB volgt om de 2 jaar nascholing.

Bijlage 1: Verschil slimme leerling en hoogbegaafde leerling

Slimme leerling	Hoogbegaafde leerling
Kent de antwoorden	Heeft altijd vragen
Is ervaren in het van buiten leren	Is een groot gisser (leidt af uit de context)
Is geïnteresseerd in objecten	Is een zeer nieuwsgierige onderzoeker
Is gefocust en oplettend in de klas	Is diep mentaal en fysiek betrokken, soms wegdromend
Houdt van simpele logica	Drijft op complexiteit
Houdt van woorden	Gebruikt ongewoon complexe vocabulaire
Heeft goede ideeën	Heeft flitsende, gekke, onnozele en vreemde ideeën
Werkt hard	Hangt wat rond en probeert uit / test uit
Beantwoordt de vragen	Discussieert in detail, is kritisch, bewerkt stellingen
Presteert bovengemiddeld in de klas	Kan bovengemiddeld, gemiddeld of beneden gemiddeld presteren
Hoort bij de top van de groep	Is vaak een eenling
Luistert met interesse	Laat sterke gevoelens en opinies zien
Leert gemakkelijk	Weet het vaak al
6 à 8 herhalingen voor meesterschap	1 à 2 herhalingen voor meesterschap
Begrijpt ideeën	Ontwikkelt en bewerkt ideeën
Geniet van leeftijdgenoten	Prefereert vaak ouder gezelschap
Begrijpt de bedoeling of betekenis	Onderzoekt de toepassingen
Maakt zijn werk af	Start projecten
Kopieert nauwkeurig	Creëert nieuwe projecten
Houdt van school	Geniet van leren
Technicus	Uitvinder
Is tevreden over eigen leren/kunnen	Is hoogst zelfkritisch

Bijlage 2: Kwaliteitskaart Meer- en hoogbegaafdheid

Meer- en hoogbegaafdheid

“Een hoogbegaafde leerling is een snelle en slimme denker, die complexe zaken aankan. Autonoom, nieuwsgierig en gedreven van aard. Een sensitief en emotioneel mens, intens levend. Hij of zij schept plezier in creëren.”

Algemeen

- We spreken van meer begaafde leerlingen als de leerling op school uitzonderlijke prestaties levert of in staat moet worden geacht om uitzonderlijke prestaties te leveren.
- We spreken van hoogbegaafde leerlingen als zij een IQ hebben van > 130.
- Het verschil tussen **meer- en hoogbegaafdheid**: Er bestaan vrij duidelijke verschillen tussen mensen die **meer begaafd** zijn (die een IQ hebben ver boven het gemiddelde maar onder de hoogbegaafdheidsgrens zitten) en hen die **hoogbegaafd** zijn. Het verschil zit in de intensiteit waarmee **hoogbegaafden** dingen doen en beleven en het IQ.

Werkwijze door het jaar heen:

- In de overdracht wordt besproken welke kinderen er met een plan van aanpak* (plan mbt de meer- en hoogbegaafde IIn = PVA) werken. Deze afspraken lopen in de eerste periode van het nieuwe schooljaar zo door. Deze leerlingen werken structureel met compacten en verrijken voor taal/rekenen/spelling/begrijpend lezen. Dit beschrijf je ook in de onderwijsplannen.
- Leerlingen die via de intern begeleider bij onze coördinator Meer en Hoogbegaafdheid (MHB) aangemeld worden meegenomen in het ‘Groeilab’. Het ‘Groeilab’ is een verrijkingsaanbod wat naast het reguliere (met pluswerk) programma loopt. Dit aanbod wordt deels in de groep uitgevoerd en deels buiten de groep.

- Voor het eerste rapportgesprek in december ga je het plan van aanpak (pva) evalueren en samen bekijken met de coördinator MHB. Hierna ga je het indien nodig aanpassen. Dit bespreek je met ouders en kind tijdens het eerste rapportgesprek.
- In juni evalueer en controleer je het pva opnieuw en bespreek je dit met coördinator MHB. Dit bespreek je met ouders en kind tijdens een gesprek rondom rapport 3.
- In de groepen 1, 3 en 5 vul je **na 6 weken** voor alle kinderen de DHH (digitaal handelingsprotocol begaafdheid) in. (Ook als je kinderen tussentijds instromen vul je de DHH na 6 weken in). Het Digitaal Handelingsprotocol begaafdheid (DHH) is een online toolkit met instrumenten die je op handelingsgerichte wijze helpen om begaafde leerlingen niet alleen te herkennen maar ook goed te begeleiden. Het protocol is zo opgebouwd dat na het proces van signalering en diagnostiek iedere leerkracht in staat is om een plan van aanpak te maken voor de begaafde leerlingen in zijn of haar groep.
- Zorg ervoor dat je een melding maakt in de groepsbespreking dat je een kind hebt met een PVA op MHB.

***Plan van aanpak**

Deze maak je in Parnassys. Hiervoor is een format aangemaakt dat je naar eigen inzicht kunt invullen. Inhoud: Bij leskracht werken we via TASC en met onderzoeksvaardigheden. Daarnaast een creatieve opdracht (bijv. uit Outside The Box,).

In de onderbouw werken we met Denksleutels. In de bovenbouw kan de Digitale Topschool ingezet worden en/of werken met de Taxonomie van Bloom.

In overleg met de ib'ers en/of werkgroep MHB kan gezocht worden naar andere materialen/opdrachten.

DOEN

(Denken Op Eigen Niveau, groepsarrangement van het samenwerkingsverband)

DOEN is voor begaafde en speciale kinderen die van en met elkaar kunnen leren in een leeromgeving die aansluit bij hun sterke kanten, waarin creativiteit getoond mag worden en motivatie (weer) kan worden versterkt. Vaak zijn dit ook leerlingen die moeite hebben met hun executieve vaardigheden en mogelijk onderpresteren.

DOEN hangt samen met een groepsarrangement vanuit OE Zuid.

Kinderen uit groep 1 t/m 3, waarvan je denkt dat deze een ontwikkelingsvoorsprong hebben, kunnen een observatieplaats krijgen. Deze plaats is voor één periode van een half jaar.

**Meer informatie kun je vinden op SharePoint → leerkracht → ib formulieren
→ meer- en hoogbegaafdheid**

Bijlage 3: Menstekening GoodEnough

De menstekening

De proef van Goodenough (Goodenough-Harris 1963) is oorspronkelijk opgezet om de mentale mogelijkheden van een kind (3 tot 13 jaar) op een snelle en eenvoudige manier na te gaan. Uit vergelijkend onderzoek is gebleken dat deze test dit voor 50 tot 75 procent daadwerkelijk betrouwbaar meet. De test geeft tegelijk een beoordeling van het ruimtelijk lichaamsbeeld van een kind.

Instructie

Aan het kind wordt gevraagd om een mens te tekenen. Verwijs nadrukkelijk niet naar poppetjes of bekenden, want dan wil het kind wellicht een exacte weergave tekenen. Geef aan dat het niet gaat om mooi of foutloos. Het maakt niet uit hoe lang het kind erover doet. Geef geen verdere aanwijzingen.

Beschrijf bij de interpretatie wat je ziet

Het kan zijn dat een kind motorisch nog niet in staat is een mens te tekenen maar als je met het kind de tekening nabespreekt wel veel kennis laat zien over het menselijk lichaam.

Gaat een kind niet uit zichzelf aan de gang, spoor het dan aan. Geef aan dat het voor jou niet belangrijk is of het kind alles al precies op zijn plek kan tekenen of dat de tekening een perfecte weergave is van de mens zoals wij die kennen. Maak voor jezelf al wel een aantekening dat het kind niet uit zichzelf begint.

Als het kind er wel toe in staat is maar niet begint omdat het zelf vindt dat het niet goed genoeg kan tekenen, dan is dat een duidelijke aanwijzing voor een ontwikkelingsvoorsprong. Verleid het kind om toch die tekening te maken en geef aan dat hij later mag uitleggen wat hij bedoeld had te tekenen. Misschien zijn die streepjes die in jouw ogen nergens op lijken wel de ribben van een mens. Kan een kind van bijna 4 dat benoemen, dan is dat een aanwijzing dat het kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft. Dat geldt ook voor andere lichaamsdelen waarvan je nog niet verwacht dat een kind van die leeftijd ze kent. Mis je belangrijke dingen, vraag er dan gerust naar. Misschien heeft het kind wel geen haar getekend omdat het aan zijn kale opa dacht, of wilde het echt alleen de mens tekenen en niet invullen met blonde, donkere of krullende haren.

Wat heb je nodig?

Een grijs potlood en een paar vellen papier.

Normering

Voor elk onderdeel dat het kind tekent krijgt het 1 punt. Aan de hand van de puntentelling in de normeringstabel op pagina 51 is te zien op welk niveau het kind tekent. Loopt het kind een jaar of meer voor op deze normering, plaats dan een uitroepteken.

